

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

AVRUPA İNSAN HAKLARI MAHKAMESİ

ESKİ İKİNCİ BÖLÜM

KABUL EDİLEBİLİRLİK HAKKINDA KARAR

Başvuru No. 23662/08

Mustafa TOKEL/Türkiye

8 Eylül 2015 tarihinde,

Başkan

András Sajó,

Yargıçlar

Işıl Karakaş,

Nebojša Vučinić,

Helen Keller,

Egidijus Kūris,

Robert Spano,

Jon Fridrik Kjølbro,

ve *Bölüm Yazı İşleri Müdürü* Abel Campos'un katılımıyla oluşturulan Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (Eski İkinci Bölüm), Daire olarak toplanarak, 6 Mayıs 2008 tarihinde yapılan ve yukarıda belirtilen başvuruyu dikkate alarak, gerçekleştirilen müzakerelerin ardından aşağıdaki kararı vermiştir:

© T.C. Adalet Bakanlığı, 2016. Bu gayriresmi çeviri, Adalet Bakanlığı, Uluslararası Hukuk ve Dış İlişkiler Genel Müdürlüğü, İnsan Hakları Daire Başkanlığı tarafından yapılmış olup, Mahkeme'yi bağlamamaktadır. Bu çeviri, davanın adının tam olarak belirtilmiş olması ve yukarıdaki telif hakkı bilgisiyle beraber olması koşulu ile Adalet Bakanlığı, Uluslararası Hukuk ve Dış İlişkiler Genel Müdürlüğü, İnsan Hakları Daire Başkanlığına atıfta bulunmak suretiyle ticari olmayan amaçlarla alıntılanabilir.

OLAY

1. Başvuran Mustafa Tokel, 1940 doğumlu bir Türk vatandaşıdır ve Trabzon'da ikamet etmektedir.

A. Davanın Koşulları

2. Başvurunun kendine özgü koşulları, başvuran tarafından ifade edildiği şekilde aşağıdaki gibi özetlenebilir.

3. Başvuran, 8 Temmuz 1991 tarihinde, çay yapraklarının kurutulması amacıyla yeni bir yöntem geliştirerek patent elde etmiştir.

4. Ardından, Çay İşletmeleri Genel Müdürlüğü'nün ("ÇAYKUR") patentli buluşu fabrikalarında kullanmaya başladığı ortaya çıkmış; ancak başvuran buluşunun kullanılmasından dolayı herhangi bir ödeme almamıştır.

1. ÇAYKUR Tarafından Açılan Patent İptali Davası

5. 11 Ocak 1993 tarihinde ÇAYKUR, söz konusu buluşun patentinin alınmadan önce kullanım konusu olduğunu iddia ederek, başvurana karşı patentin iptali için dava açmıştır.

6. 16 Mayıs 1994 tarihinde, Trabzon Asliye Hukuk Mahkemesi iki bilirkişi raporunu esas alarak söz konusu talebi reddetmiştir.

7. Yargıtay, dosyadaki delillerin eksik olduğu gerekçesiyle 16 Mayıs 1994 tarihli kararı bozmuştur.

8. Trabzon Asliye Hukuk Mahkemesi, Yargıtay kararına uymuş ve bir hukukçu ve Türk Patent Enstitüsü'nde görevli iki uzmandan oluşan üç kişilik bilirkişi heyetinden yeni bir rapor düzenlenmesini talep etmiştir. Bilirkişiler raporlarında, söz konusu patentin bilinen uygulamaları içermeyen ve doğrulanmış yeni bir patent olduğu sonucuna ulaşmışlardır.

9. 12 Mart 2001 tarihinde Trabzon Asliye Hukuk Mahkemesi, yeni bilirkişi raporunu esas alarak iptal davasını reddetmiştir.

10. 6 Ekim 2001 tarihinde Yargıtay, 12 Mart 2001 tarihli kararı onamıştır.

11. 22 Mart 2002 tarihinde Yargıtay, ÇAYKUR tarafından yapılan karar düzeltme talebini reddetmiştir.

2. Başvuran Tarafından Açılan Haksız Rekabet Davası

12. 15 Ocak 1993 tarihinde başvuran, kendi adına patentli sistemin ÇAYKUR'un farklı fabrikalarında kullanılmaya devam edildiğini iddia ederek, ÇAYKUR'a karşı haksız rekabet davası açmıştır. Başvuran, bu uygulamanın durdurulmasını ve oluşan zararlar için tazminat talep etmiştir.

13. Bilirkişiler, çeşitli tarihlerde ÇAYKUR'un, farklı fabrikalarında başvuran adına patentli sistemi kullanmaya devam ettiğini tespit etmiştir.

14. Başvuran yargılama sürecinde, gelecek için fazlaya ilişkin maddi haklarını saklı tutma arzusunda olduğunu açıklamış ve mahkemeden bu yönde karar vermesini talep etmiştir.

15. 15 Nisan 2003 tarihinde Trabzon Asliye Hukuk Mahkemesi, 22 Mart 2002 tarihinde kesinleşen 12 Mart 2001 tarihli kararına atıfta bulunarak, ÇAYKUR'un çay yapraklarının kurutulması amacıyla kullandığı yeni yöntemin haksız rekabet teşkil ettiğini tespit ederek başvurunu haklı bulmuştur. Oluşan zararlar için tazminat talebine ilişkin olarak Trabzon Asliye Hukuk Mahkemesi, başvuranın talebini dikkate alarak bu konuda karar verilmesine yer olmadığına karar vermiştir.

3. Rize Ticaret Borsası Tarafından Açılan Patent İptali Davası

16. 7 Mart 2005 tarihinde Rize Ticaret Borsası, başvurana karşı söz konusu patent iptali için dava açmıştır. Rize Ticaret Borsası, başvuranın patentini aldığı çay yapraklarının kurutulması amacıyla izlenen yöntemin, 8 Temmuz 1991 tarihinden önce kullanıldığını ve dolayısıyla yeni bir yöntem olarak değerlendirilmemesi gerektiğini savunmuştur.

17. 14 Eylül 2009 tarihinde Trabzon 3. Asliye Hukuk Mahkemesi, bilirkişi raporlarını esas alarak söz konusu talebi reddetmiştir. Trabzon 3. Asliye Hukuk Mahkemesi tarafından, özellikle Orta Doğu Teknik Üniversitesi (ODTÜ) ve Rus Patent Ofisi raporlarında söz konusu yöntemin bazı ayırt edici özelliklerinin bulunduğu, bilindik olmadığı ve

patentinin alındığı sırada yenilik doğuran bir buluş olarak nitelendirilmesi gerektiğinin tespit edildiğini belirtilmiştir.

4. Başvuran Tarafından Açılan Tazminat Davası

18. 8 Ağustos 2002 tarihinde başvuran, söz konusu patentin kullanılması nedeniyle ücret ödenmesi için ÇAYKUR'a karşı Trabzon Asliye Hukuk Mahkemesi'nde dava açmıştır.

19. Trabzon Asliye Hukuk Mahkemesi 13 Ekim 2005 tarihli kararı ile, bilirkişi raporunu ve 24 Haziran 1995 tarihli 551 sayılı Patent Haklarının Korunması Hakkında Kanun Hükmünde Kararname'nin 77. maddesini esas alarak, başvuran tarafından patent talebi yapılmadan daha önceki bir tarihte ÇAYKUR'un bu buluşu kullanması nedeniyle ÇAYKUR'un buluş bakımından rüçhan hakkından yararlandığı ("ön kullanım hakkı") gerekçesiyle, başvuranın talebini reddetmiştir.

20. Başvuran, temyiz talebinde bulunmuştur.

21. 24 Mayıs 2007 tarihinde Yargıtay, 13 Ekim 2005 tarihli kararı onamıştır.

22. 14 Aralık 2007 tarihinde Yargıtay, başvuran tarafından yapılan karar düzeltme talebini reddetmiştir.

B. İlgili İç Hukuk ve Uygulaması

23. 9 Ocak 2013 tarihinde TBMM, 6384 sayılı Avrupa İnsan Hakları Mahkemesine Yapılmış Bazı Başvuruların Tazminat Ödenmek Suretiyle Çözümüne Dair Kanunu kabul etmiştir. Bu Kanun, başvuranın davasının makul süre içerisinde görülme hakkına ve iç hukukta ilgilinin bu hakkını ileri sürebileceği bir yol bulunmamasına ilişkin *Ümmühan Kaplan/Türkiye* (No. 24240/07, 20 Mart 2012) davasındaki pilot karar usulünün uygulanmasını takip etmiştir.

24. Bu Kanun, 23 Eylül 2012 tarihinden önce Mahkeme'ye yapılan ve özellikle makul yargılanma süresine ilişkin şikâyetlerle ilgili olan bütün başvurulara uygulanmaktadır.

25. Bu Kanun tarafından getirilen sistem ile ilgili olarak Mahkeme, *Turgut ve diğerleri/Türkiye* (No. 4860/09, 26 Mart 2013) kararında yer alan açıklamalara atıfta bulunmaktadır.

26. 24 Haziran 1995 tarihli 551 sayılı Patent Haklarının Korunması Hakkında Kanun Hükmünde Kararname'nin 77. maddesine göre, patent başvurusunun yapıldığı tarih ile rüçhan hakkı tarihi arasında, buluşu ülke içinde iyi niyetli olarak kullanmakta olan veya kullanım için ciddi ve gerçek tedbirler almış kişi veya kişilere karşı, patent konusunu aynı şekilde kullanmaya devam etmelerini veya alınmış tedbirlere uygun olarak kullanmaya başlamalarını önlemeye buluş sahibinin hakkı yoktur.

ŞİKÂyetLER

27. Başvuran, Sözleşme'nin 6. maddesini ileri sürerek, patentin kullanılması nedeniyle ödeme elde etmek amacıyla ÇAYKUR'a karşı açılan tazminat davasının süresinden şikâyet etmektedir.

28. Başvuran, Sözleşme'ye Ek 1 No'lu Protokolün 1. maddesini ileri sürerek, daha önce bulunan ve kendi adına patenti alınan bir sistemin ÇAYKUR tarafından izinsiz bir şekilde kullanılması nedeniyle mülkiyetine saygı gösterilmesi hakkının ihlal edilmesinden şikâyet etmektedir. Başvuran, ÇAYKUR'un "ön kullanım hakkına" sahip olduğu gerekçesiyle, ulusal mahkemelerin tazminat talebini reddetmesinden şikâyet etmektedir.

HUKUKÎ DEĞERLENDİRME

A. Sözleşme'ye Ek 1 No'lu Protokolün 1. Maddesine İlişkin Şikâyet

29. Başvuran, mülkiyetine saygı gösterilmesi hakkının ihlal edilmesinden şikâyet etmektedir.

30. Mahkeme, dosyanın mevcut durumunda, bu şikâyetlerin kabul edilebilirliği hakkında karar verme durumunda olmadığı kanaatinde olup,

İçtüzüğün 54. maddesinin 2. fıkrasının (b) bendi uyarınca başvurunun bu kısmının davalı Hükümete tebliğ edilmesi gerektiğine karar vermiştir.

B. Sözleşme'nin 6. Maddesine İlişkin Şikâyet

31. Mahkeme, yukarıda anılan *Ümmühan Kaplan* davasında pilot karar usulünün uygulanmasının ardından, 9 Ocak 2013 tarihinde TBMM'nin 6384 sayılı "Avrupa İnsan Hakları Mahkemesine Yapılmış Bazı Başvuruların Tazminat Ödenmek Suretiyle Çözümüne Dair Kanunu" kabul ettiğini hatırlatmaktadır.

32. Tazminat Komisyonu kurulan bu Kanunda, özellikle yargılama süresine ilişkin davalardaki tazminat için ilkeler, amaç ve usul belirtilmektedir. Bu Kanun, 23 Eylül 2012 tarihinden önce Mahkeme'ye yapılan bütün başvurulara uygulanmaktadır.

33. Böylelikle davalı Devlet, benzer yapısal sorundan kaynaklanan birçok bireysel davaya ulusal bir çözüm önermiş olup, Sözleşme sisteminin temelinde bulunan ikincillik ilkesini etkin hale getirmiştir (*Bourdov/Rusya* (No. 2), No. 33509/04, § 127, AIHM 2009).

34. Mahkeme, yargılama süresine ilişkin davalarla ilgili olarak, *Turgut ve diğerleri/Türkiye* (No. 4860/09, 26 Mart 2013) kararında bu yeni başvuru yolunun *ilk bakışta (a priori)* erişilebilir, makul telafi imkanı sunmaya elverişli ve tüketilmesi gereken bir yol olduğunu değerlendirmiştir. Sonuç olarak Mahkeme, iç hukuk yollarının tüketilmemesi nedeniyle bu şikâyetin kabul edilemez olduğuna karar vermiştir.

35. Somut olayda Mahkeme, bu yaklaşımdan ayrılmak için herhangi bir neden görmemekte ve sonuç itibarıyla Sözleşme'nin 35. maddesinin 1. ve 4. fıkraları uyarınca, iç hukuk yollarının tüketilmemesi nedeniyle başvuranın şikâyetinin kabul edilemez olduğuna karar vermiştir.

Bu gerekçelerle, Mahkeme oybirliğiyle;

Sözleşme'ye Ek 1 No'lu Protokolün 1. maddesine ilişkin başvuranın şikâyetinin incelenmesinin *ertelenmesine*;

Geri kalan şikâyetlerle ilgili olarak başvurunun kabul edilemez olduğuna *karar vermiştir.*

İşbu karar Fransızca dilinde tanzim edilmiş olup, 1 Ekim 2015 tarihinde yazılı olarak tebliğ edilmiştir.

Abel Campos
Bölüm Yazı İşleri Müdür Yardımcısı

András Sajó
Başkan